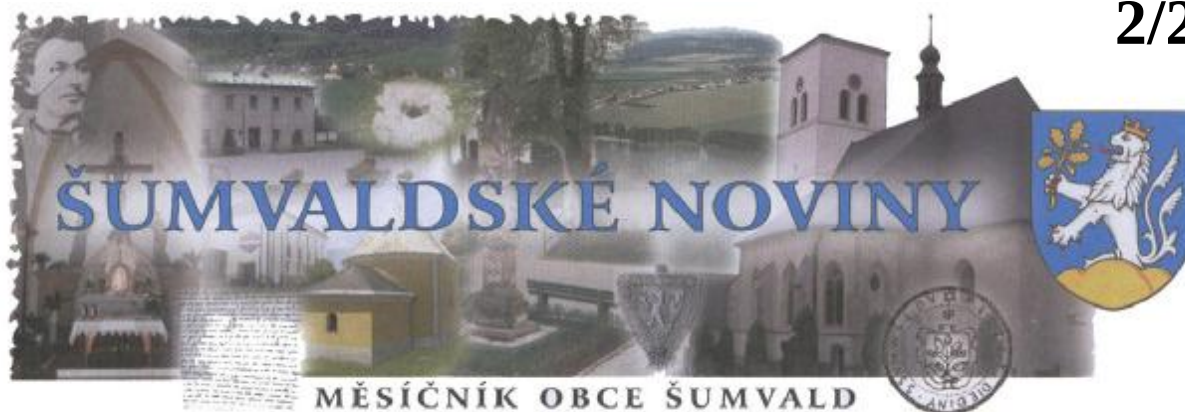

Pozvánky

SRPŠ při ZŠ Šumvald Vás srdečně zve na svůj **SPOLEČENSKÝ PLES**, který se koná v sobotu 17. února 2007 od 20,00 hodin v Blahákově hostinci. K tanci a poslechu hraje skupina „HAPPY END“. Srdečně zvou pořadatelé

na plesy

Sportovní klub Šumvald zve všechny občany na **SPOLEČENSKÝ PLES SPORTOVCE** v pátek 16. března 2007, Kulturní dům ZP Šumvald, hraje „FOFROVANKA“

Věkové rozvrstvení obyvatelstva k 31. 12. 2006

Na snižování nezaměstnanosti v podzimních měsících měl vliv rychlý růst ekonomiky a pěkné počasí.

Míra nezaměstnanosti se počítá z tzv. dosažitelných uchazečů, což jsou ti, kteří jsou schopni nastoupit do práce okamžitě. Dříve se počítala míra nezaměstnanosti z celkového počtu nezaměstnaných. Miloslav Makas

Věk občanů	Břevenec			Šumvald			Celá obec		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0 – 5	8	9	17	46	36	82	54	45	99
6 – 14	18	22	40	71	64	135	89	86	175
15 – 20	9	12	21	57	59	116	66	71	137
21 – 30	29	25	54	111	127	238	140	152	292
31 – 40	31	23	54	105	103	208	136	126	262
41 – 50	20	21	41	100	92	192	120	113	233
51 – 60	29	24	53	89	98	187	118	122	240
61 – 70	15	15	30	56	79	135	71	94	165
71 – 80	12	10	22	40	41	81	52	51	103
81 -	-	4	4	10	21	31	10	25	35
celkem	171	165	336	685	720	1405	856	885	1741

Obyvatelstvo podle věkových skupin

	muži	ženy	celkem	%	muži	ženy	celkem	%	muži	ženy	celkem	%
0 - 14	26	31	57	16,96	117	100	217	15,4	143	131	274	15,7
15 – 59	117	103	220	65,48	453	468	921	65,6	570	571	1141	65,6
60 +	28	31	59	17,56	115	152	267	19,0	143	183	326	18,7
celkem	171	165	336	100	685	720	1405	100	856	885	1741	100

Míra nezaměstnanosti v roce 2006 – dosažitelní nezaměstnaní - (ekonomicky aktivní obyvatel 865)

Rok 2006	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Rok
dosažitelných	124	124	119	99	93	90	92	86	88	84	88	90	98,1
Šumvald	14,3%	14,3%	13,8%	11,5%	10,8	10,4	10,64	9,9%	10,17%	9,7%	10,2%	10,4%	11,3 %
Ol. kraj	11,2%	11,1%	10,8%	10,0%	9,3%	9,0%	9,2%	9,2%	8,9%	8,4%	8,3%	9,0%	9,5%
Olomoucko		9,6%				7,7%	7,9%	7,9%		7,2%	7,0%	7,6%	-
ČR	9,2%	9,1%	8,8%	8,3	7,9%	7,7%	7,9%	7,9%	7,8%	7,4%	7,3%	7,7%	8,08 %

V únoru oslaví významné životní jubileum tito spoluobčané

Šumvald

Makas Miloslav, č. 222	4. 2.	81 rok	Suchá Jana, č. 345	22. 2.	60 roků
Krestýnová Františka, č. 102	16. 2.	78 roků	Sušeň Jan, č. 383	22. 2.	59 roků
Ulmann Alois, č. 216	25. 2.	78 roků	Gregorová Marie, č. 201	10. 2.	58 roků
Smrček Bohumír, č. 3	28. 2.	74 roky	Gux Josef, č. 382	24. 2.	57 roků
Šenk Jaroslav, č. 337	10. 2.	72 roky	Poštulka Ladislav, č. 224	18. 2.	56 roků
Kučerová Marie, č. 382	2. 2.	70 roků	Nerušílová Jana, č. 354	21. 2.	55 roků
Suchý Zdeněk, č. 78	11. 2.	69 roků	Jorda Jiří, č. 125	21. 2.	54 roky
Heinz František, č. 41	20. 2.	67 roků	Kyselá Danuše, č. 64	27. 2.	54 roky
Čurda Václav, č. 310	15. 2.	66 roků			

Břevenec

Červinková Milada, č. 72	10. 2.	75 roků	Geppertová Věra, č. 95	2. 2.	61 rok
Kaller František, č. 100	27. 2.	72 roky			

Přejeme Vám všem do dalších let pevné zdraví a životní pohodu.

V měsíci lednu se narodil Lukáš Spurný, Šumvald č. 181

Poděkování: Rodina Blahákova děkuje za projevy soustrastí a květinové dary na posledním rozloučení s panem Bohumilem Blahákem.

Upozornění majitelům psů

12. prosince 2003 zastupitelstvo obce schválilo obecně závaznou vyhlášku o místních poplatcích číslo 5/2003. Poplatek za psa činí i nadále 100,-Kč a je splatný nejpozději do **31. března každého roku**. Nebude-li poplatek zaplacen včas nebo ve správné výši může obec vyměřit poplatek platebním výměrem až na trojnásobek. Pokud poplatková povinnost zanikne (např. úhyn psa) je třeba tuto skutečnost nahlásit v kanceláři obecního úřadu.

Podle oddílu II, čl. 7 obecně závazné vyhlášky č. 5/2003 končí 31. 3. 2007 splatnost poplatku za odvoz odpadu !!!

Výše poplatku za jednu osobu činí 300,- Kč.

Notářské dny na uničovské radnici

Za sepsáním smlouvy či závěti, vyřízením dědických nebo obchodních záležitostí a podobnými právními úkony nemusejí lidé dojíždět. I v novém roce bude v zasedací místnosti uničovské radnice každý poslední (v případě června předposlední) pátek v měsíci poskytovat své služby notářka JUDr. Vlasta Audyová. V prvním pololetí roku 2007 budou notářské dny v Uničově probíhat **26. ledna, 23. února, 30. března, 27. dubna, 25. května a 22. června**, vždy od 8 do 12 hodin.

Starší řidičské průkazy je třeba vyměnit

Do konce roku **2007** musí motoristé – držitelé řidičských průkazů vydaných od 1. července 1964 do 31. prosince 1993 – požádat o vystavení nového dokladu. Odbor dopravy Městského úřadu Uničov, který výměnu dokumentů pro občany města a celého správního obvodu zajišťuje, vyzývá řidiče, aby s podáním žádosti o nový průkaz nečekali až na závěr roku. Vyhnou se tak možným frontám a stresovým situacím vyvolaných obrovským nápořem žadatelů.

Pro výměnu řidičského průkazu je třeba vyplnit žádost, připojit k ní jednu barevnou nebo černobílou fotografii o rozměru 3,5 x 4,5 cm zachycující aktuální podobu žadatele, stávající řidičský průkaz a platný doklad totožnosti (občanský průkaz, pas). S výměnou není spojen žádný poplatek.

Články převzaty z Uničovského zpravodaje číslo 1/2007

Hodnocení I. pololetí školního roku 2006/07 v ZŠ Šumvald

Středa 31. ledna byla posledním dnem I. pololetí školního roku. Celkem 175 žáků naší školy si odneslo domů „Výpis vysvědčení“ a žáci deváté třídy ještě slovní „Výstupní hodnocení“. Velkou změnou pro žáky 3. a 4. třídy je první známka z **anglického jazyka**.

Jakých výsledků tedy naši žáci v I. pololetí dosáhli?

Z 91 žáka na I. stupni jich 72 získalo vyznamenání. Na II. stupni z 84 žáků 34 získalo vyznamenání. Celkem 106 žáků s vyznamenáním (60,6%) představuje nejlepší výsledek za poslední roky. Prospělo 68 žáků. Bohužel jeden žák neprospěl a to hned ze dvou předmětů. Má celé II. pololetí na to, aby si klasifikaci vylepšil.

Pedagogická rada projednávala také chování žáků. Jsem rád, že jednoznačně převažovalo kladné hodnocení. Celkem bylo uděleno a zapsáno na vysvědčení 81 pochval třídního učitele (46%). To je o něco méně než vloni (53%) a téměř

stejně jako předloni (45%). Žákyně V. Brachtlová (9. tř.) obdržela dokonce pochvalu ředitele školy.

Bohužel jsme také projednávali negativní chování některých žáků. Pokud někdo závažně nebo opakovaně porušuje pravidla daná školním řádem, musí počítat s výchovným opatřením. U čtyř žáků bohužel selhávala veškerá napomenutí a domluvy, a proto obdrželi důtku ředitele školy.

Žáci za I. pololetí zameškali 8 192 hodin, což je průměr téměř 47 hodin na žáka! Nárůst absence oproti loňsku je veliký (26 hodin na žáka!!). Je skutečností, že velký podíl na této absenci má epidemie nachlazení před Vánocemi, kdy chybělo až 70 žáků. Opět tímto děkuji rodičům, kteří respektují rozvrh žáků a školní rok a rodinné záležitosti, ale i návštěvy některých lékařů (prohlídky, očkování apod.) plánují na období volna. Podrobné výsledky výchovy a vzdělávání jsou uvedeny v tabulce.

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	1.-5.	6.	7.	8.	9.	6.-9.	1.-9.
Počet žáků	20	16	16	17	22	91	25	16	23	20	84	175
Vyznamenání	19	16	12	12	13	72	8	12	6	8	34	106
Prospěli	1	0	4	5	9	19	16	4	17	12	49	68
Neprospěli	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Nehodnoceni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 z chování	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Důtka TU	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3	3
Důtka ŘŠ	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	4	4
Pochvala TU	10	7	8	9	10	44	6	8	10	13	37	81
Pochvala ŘŠ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Zam. hod. omluvené	859	460	619	630	1368	3936	1242	745	1050	1219	4256	8192
Zam.hod. neomluvené	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Průměr na žáka	42,95	28,75	38,69	37,06	62,18	43,25	49,68	46,56	45,65	60,95	50,67	46,81

Významným úkolem nejbližších dnů je příprava žáků 9. třídy k přijímacím řízením. Velká většina středních škol bude přijímací řízení řešit individuálně. Převažovat asi bude test všeobecných studijních předpokladů nebo vlastní zkouška (tak jako bývalo dříve). Hodně škol také bude brát velký zřetel na prospěch žáka (některé školy „berou“ pouze podle prospěchu).

Na vše by měli být naši devátáci, kteří měli zájem, připraveni. Absolvovali celou řadu zkušebních testů a prověrek včetně oficiálně zakoupených a vyhodnocených testů Scio. Ve čtvrtek 1. února se zapojí do celostátního testování CERMAT.

Již dlouhodobě jsou naši žáci na přijímací řízení, ale především na úspěšné působení na středních školách a učilištích dobře připraveni.

ředitel školy: Mgr. Ladislav Vyhnaněk

Stav podzemních vod v roce 2006

Měření se konají na stanici Z-52 za č.82. V průběhu roku 2006 se udržovala hladina spodní vody mezi 469 a 760 cm od povrchu země. **Roční průměr 651 cm byl o 14 cm pod pětadvacetiletým průměrem** (N=637 cm). Proti průměru roku 2005 se hladina v průměru zvýšila o 56 cm. Nejvýše vystoupila hladina spodní vody 12. dubna na 469 cm, nejloubeji klesla 22. února na 760 cm od povrchu země.

2006	měsíc	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	rok	
	max.	750	754	560	469	504	564	600	622	641	669	680	689	469	max.
	min.	754	760	756	560	540	603	620	645	660	678	692	704	760	min.
651	průměr	752	757	713	525	529	585	610	631	652	673	685	699	651	prům.

Během třiceti let pozorování od roku 1976 se vyskytly tři poklesy ročních průměrů spodní vody pod 700 cm, menší v letech 1983 až 85 (1984 na 718cm), druhý velký pokles v letech 1990 až 94 (1991 na 779cm) a třetí menší pokles v letech 2004 – 2005 (2005 na 707cm). Nejvýše vystoupila hladina spodní vody v letech 1977 (540cm), 1981 (515cm) a 1987 (513cm).

Hladina spodních vod v letech 2001 až 2006						
rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
průměr	625 cm	605 cm	620 cm	693 cm	707 cm	651 cm
maximum	574 cm – říjen	408 cm – březen	535 cm – leden	616 - březen	645 – duben	469 – duben
minimum	685 cm - leden	645 cm - leden	709 - prosinec	744 - prosinec	751 - prosinec	760 - únor

Podle záznamů rodiny Šenkových z Břevence zpracoval Miloslav Makas

Zpráva z roku 1908

Překvapivý nález dokumentu, který stručně vypovídá o své době, se podařil při výměně starého a poškozeného dřevěného kříže za nový. Jde o kříž umístěný na samém konci katastru Břevenec u silnice na Tvrdkov před Mirotínkem. V pořadí pátá zrenovovaná sakrální stavba v našich obcích vydala nečekané a o to cennější svědectví. Dva nezávislí překladatelé ze švabachu (pan Makas a paní. Barnetová) shodně přeložili text v tomto znění:

Námi podepsané a jako vzpomínka pro naše potomky!

My, manželé Jakob a Marie Brachtlovi, majitelé dědičného statku (rychty) č.68(63) na počest Boží jsme postavili tento kříž 21. července 1908 na tomto místě, na kterém byl před 75 lety našimi

předchůdci také jeden postaven. Ten byl velkou vichřicí zlomen. V tomto roce 1908 byly značně dobré žně. Pšenice byla za 23 korun, žito 20 korun, oves 17 korun, ječmen 18 korun za metrický cent. Selskému stavu se ale vedlo špatně jelikož ubylo pracujících, ochotných pracovat za nízkou mzdou.

Sloužící dostávali: čeledíni 260 korun a děvečky 200 korun služného za rok. V této době byly v oběhu tyto přiložené mince – 1 koruna z roku 1894 (Uherská ražba), 20 haléřů z roku 1895, 10 haléřů z roku 1895, 2 haléře z roku 1907 a 1 halěr z roku 1893.

Břevenec dne 21. července 1908 Jakob Brachtl, Marie Brachtl, děti Alfred Brachtl, Adolfine Brachtl, Mizzi Brachtl,

babička a dědeček Winzenz Mauler, Mauler.

Kovová trubička s uloženým vzkazem byla bohužel značně zkorodovaná a tak vlhkost s oxidy železa způsobily na některých místech nečitelnost textu i mince musely projít intenzivní očištěnou, aby se daly identifikovat. Škoda, že se Brachtlovi i přes nesmírně záslužný čin nezmínili o důvodu (kromě slávy Boží) proč byl původní kříž v roce 1833 jejich předchůdci postaven. V okolí byla od středověku prováděna důlní činnost a tak se můžeme o pravém důvodu jen domádat, stejně jako o historických příbězích které se staly spouštěcím mechanismem ke stavbě ostatních kapliček, božích muk, pískovcových a dřevěných křížů v Šumvaldě a Břevenci.

František Bartoněk mladší

Slavní Wiedermannové ze Šumvaldu

V závěru roku 2006 se naplnila dvě výročí úmrtí významných rodáků obce Šumvaldu, kteří si zaslouží, aby byli zachováni v paměti obce. Jde o prof. Františka Wiedermanna a jeho syna prof. MUDr. Boleslava Wiedermanna, CSc.

Prof. František Wiedermann

Narodil se jako syn rolníka v Šumvaldě u Uničova dne 15. 1. 1883, zemřel v Olomouci dne 19. 12. 1956. V roce 1902 absolvoval Slovanské reálné gymnázium v Olomouci, poté studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Po tehdy obvyklém jednoročním přerušení studií vojenskou službou získal v roce 1908 aprobaci pro výuku dějepisu, zeměpisu a tělocviku.

Působil nejdříve na dvou gymnáziích v Praze, od roku 1919 pak jako profesor na reálném gymnáziu v Zábřeze na Moravě. V letech 1925—1932 opakovaně vedl gymnázium jako správce v obdobích mezi střídáním ředitelů.

V roce 1935 byl pověřen Českou matičí školskou budováním nového gymnázia ve Šternberku, které bylo v následujícím roce postátněno. Po obsazení pohraničního území německou armádou v roce 1938 odešel do Olomouce, kde byl ředitelem na státní reálce a později na dívčím reálném gymnáziu. V důsledku snížení věkové hranice pro odchod do důchodu, k němuž došlo v souvislosti s potřebou umístit učitele navracené po odtržení Slovenska a vyhnané zábořem z okupovaného pohraničí, byl v roce 1939 předčasně penzionován.

Prof. František Wiedermann byl velmi činný i v mimoškolské oblasti. Byl propagátorem a aktivním činitelem Československého klubu turistů. Věnoval se archeologii, pracoval v Národním jednotě a v České matiči školské. V roce 1937 byl jedním ze zakládajících členů společnosti Alše Balcárka.

Jeho zásluhou bylo založeno Vlastivědné muzeum v Zábřeze a také turistická chata s rozhlednou na Lázkou u Lanškrouna.

Po druhé světové válce vypomáhal s výukou na gymnáziu a působil jako konzervátor památkové péče pro šternberský okres.

Prof. MUDr. Boleslav Wiedermann, CSc.

Narodil se 10. 6. 1917 v Šumvaldě na č. p. 104, zemřel 29. 11. 1986 v Olomouci.

Vysokoškolský učitel, zakladatel olomoucké hematologické školy (založil 1. hematologickou laboratoř v Olomouci). Významně ovlivnil rozvoj hematologie v Severomoravském kraji a v celém tehdejší Československu.

Vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. V roce 1939 byl při demonstračních zatčení a vyslýchání policií, poté spolu s dalšími vysokoškoláky v brzkých ranních hodinách zatčen na kolejích, vězněn v Praze Ruzyni a poté odvezen do koncentračního tábora Sachsenhausen-Oranienburg. Po propuštění pracoval v nemocnici v Olomouci. Po skončení 2. světové války dokončil studium a již v roce 1945 pracoval jako sekundární lékař Zemských ústavů v Olomouci, od roku 1947 pak jako odborný asistent I. Interní kliniky Lékařské fakulty Univerzity Palackého (LF UP).

1970—1984 přednosta I. Interní kliniky Fakultní nemocnice (FN) a LF UP

1971—1985 I. Přednosta OKH FN v Olomouci

- rozvinul perfektní morfologickou a cytochemickou diagnostiku hematologických chorob
- intenzivně se zabýval diagnostikou, léčbou a klasifikací hemoblastóz s tvorbou B proteinu
- společně s prof. Chrobákem popsal jako první v Československu vlasatobuněnou leukémii a posléze shromáždil jednu z největších světových sestav splenektomových nemocných s touto chorobou
- rozvinul moderní kombinovanou chemoterapii leukémií a lymfomů v Olomouci
- dal základ moderní diagnostiky chorob červené krevní řady (enzymopatie, membránové defekty)
- popsal jako první na světě familiární výskyt sideroblastické anemie vázané na X chromozóm

1974—1951 předseda výboru HS ČLS JEP zakládající člen a dlouholetý člen výboru HS ČLS JEP.

Velké úsilí věnoval modernizaci pre i postgraduální výuky. Byl iniciátorem trilaterálních sympózií (Československo-Polsko-NDR) a organizátorem řady celostátních odborných akcí. Byl dlouholetým členem IHS, mezinárodní společnosti pro chemo a imunoterapii se střediskem ve Vídni, čestným členem české, slovenské, polské, maďarské a východoněmecké HS, byl nositelem zlaté medaile Univerzity Palackého.

Hematologická společnost pořádá každoročně sympozium HS, na němž je pravidelně zařazována tzv. Wiedermannova přednáška, kterou přednese vždy některý významný host od nás nebo ze zahraničí.

Na základě materiálů poskytnutých doc. MUDr. Milošem Wiedermannem připravila PhDr. Jaroslava Čajová

NEPOVEDENÁ VRAŽDA

Jenda Drábků měl již několik měsíců velké trápení. Předmětem mrzutosti byl jeho miláček – pes Bojar. Nevyznačoval se sice čistým rodokmenem, ale zato přítulností a značnými hlídacími schopnostmi zděděnými po svých známých předcích. Měl jen jednu vadu, ozýval se v něm často lovecký pud zaměřený hlavně na drůbež všeho druhu. Stíznosti blízkých i vzdálených sousedů na způsobené škody se pan Drábek snažil zpočátku kompenzovat. Když se však i na vlastním dvoře začal snižovat stav slepic, musel situaci radikálně řešit. Poslední kapkou byla likvidace manželčiny chlouby – tuctu kachen, které se neprozřetelně vydaly do blízkosti jeho boudy. Všechny 12 položil Bojar, jak bylo jeho zvykem, do vzorného výřadu, ale „halali“ se dočkal pouze jeho pán od manželky.

Chlapi v hospodě si brzy povšimli Jendovy nemluvnosti a špatné nálady. Když je seznámil se svými problémy, navrhli mu podle nich jediné řešení – psa utratit. Ochránci přírody a zvířat v té době ještě neexistovali, takže z této strany nebezpečí sankcí nehrozilo. Hrozilo však nebezpečí z prodlení, poněvadž sám Jenda se k likvidaci psa neměl a také nikdo z hospodských štamgastů. Jen milovník psího masa jakéhokoliv stáří, rasy i velikosti – Prudina se odvážně k vykonání ortelu přihlásil. Málokdo pátral, jak ke svému jménu přišel, jestli je to nějaká zkomolenina křestního jména nebo narážka na jeho prudkou povahu. Dal si však podmínku, že vyžadovanou akci nebude provádět sám, ale s někým, kdo již má zkušenosti. U Blaháků se opět rozhostilo ticho, nikdo se nehlásil. Teprve s příchodem Váňušky se Prudinovy tváře, i některých dalších hostů rozzářily.

Bylo sice již mnoho let po 2. světové válce, ale Váňuška, o kterém se přesně nevědělo, jestli je Polák, Ukrajinec nebo Rus, zůstal řízením osudu v Šumvaldě. I když se naučil obstojně česky, dokonce částečně i hanácky, často se v jeho řeči vyskytovala půvabná slova východoevropské slovanštiny. O své minulosti příliš nemluvil, jeho široká ramena a statná postava si však vytvořila během let přirozenou autoritu. Byl zocelený různými útrapami války, netrpěl morálními předsudky a byl proto velmi vhodným partnerem pro připravovaný úkol.

Psí poprava se konala téměř uprostřed vesnice, večer, pod lampou veřejného osvětlení, které bylo na sloupu u právě dokončené výkupny ovoce a zeleniny. V okolí byl klid, Drábek přivedl psa uvázaného na pevném provazu na smlouvané místo včas. Poté rychle odešel domů, nechtěl být svědkem smrti psa, kterého měl přes všechny způsobené svízele rád. Chlapi psa rychle přivázali ke sloupu, poněvadž začal být neklidný. Váňuška ještě rozdával svému kolegovi rady ve své mateřštině, ale „instruktáž“ rychle zakončil ránou klackem do psí hlavy. Pes se bez hlesu svalil na zem. Váňuška prohodil, že „sobaka“ má jistě dost a rozvázal provaz, aby měl lépe přístupnou krční tepnu ke zbavení krve.

Světla z lampy bylo dost, tak dal Prudinovi do ruky kapesní nůž – rybičku, aby psa odkrivil. Ještě nedokončil svoje odborné průpovídky, když Prudina bodl psa do krku. To ale neměl dělat. Bodnutí Bojara probralo a ten se překvapeným vrahům prosmýkl pod rukama a byl ten tam.

Po krátké poradě neúspěšné kati nasedli na kola opřená opodál a pomalu, váhavě se vydali za majitelem. Jeli mu oznámit, že zklamali, svůj úkol nesplnili a současně varovat rodinu, že Bojar bude pravděpodobně vzteklý, ať si na něj dají pozor.

Pozor si však měli dát oni, Bojar byl již doma v boudě. Otevřeli dvířka ve vratech, opřeli kola o pilíř a vydali se dvorem k domovním dveřím. Ani ve snu je nenapadlo, že se

stresovaný pes na ně dívá ze svého příbytku. Váňuška instinktem frontového vojáka nechal jít prudinu vpředu a sám šel několik metrů za ním. To jej zachránilo od velkých komplikací a stačilo k tomu, že stihl vylézt bleskově po žebříku na seník, jehož vikýře si prozíravě všimnul. Z bezpečí sena začal sledovat celou scénu pod sebou. Bojar bez varování divoce vyrazil na svého tyрана. Ten se sice dal okamžitě na úprk a Váňuška byl u vytržení nad jeho sprintem. Pes však byl rychlejší. Těsně za svou lovenou obětí na ni skočil. Ozvalo se zavytí, které určitě nebylo Bojarovo a hned na to praskavé trhání látky. Zatím, co se pes na okamžik zdržel muchláním utržené nohavice, Prudina opět zvýšil rychlost a blížil se k domovním dveřím. Nedoběhl však, následovalo další zavytí a nová úprava oblečení. To se již na dvoře rozsvítilo a současně se otevřely dveře.

Drábkovi, kterého vyrušil neobvyklý ruch na dvoře, se

naskytl nezapomenutelný pohled. Do dveří se s vyvalenýma očima a vlasy stojícími hrůzou, vítil Prudina v nezvyklém ústrojí chuligána. Nebýt zkrvavených nohou, byly by jeho teď už jen šortky s moderně ukončenými nohavičkami vzorem pro každou avantgardní módní přehlídku. Nedobrovolný model byl bos, boty zůstaly při úprku někde na dvoře. Drábek přivázal k řetězu nažhaveného psa a přivolal stále vyčkávajícího Váňušku z bezpečí sena. Po stručném vysvětlení byl nakonec rád, že celá akce dopadla nezdarem a odpustil amatérským katům i již předem vyplacený foršus.

A Bojar – ten si pro tentokrát a snad i na delší dobu zachránil život. Jen Prudina nevzpomínal na příhodu se psem v dobrém a musel si nechat na dlouhou dobu zajít chuť na psí pečínku. Když si šel na druhý den brzy ráno k Drábkovi pro polobotky (napřed bedlivě sledoval, zda je pes uvázaný), uviděl na dvoře přede dveřmi vzorný myslivecký výřad: oboje botky ležely srovnány vedle teď již nepotřebných dvou nohavic od jeho gatí. Chyběly jen ponožky, ale ty měl Bojar v boudě. Prudina rozvažoval, zda si je pes nechal jako trofej nebo mu tak neodolatelně voněly, že se s nimi nechtěl rozloučit.

*Podle vyprávění pana Oldřicha Janouška napsal
František Bartoněk starší*

JAK ZÍSKALI MILIČÍNŠTÍ ŠUMVALDSKÉ PANSTVÍ

Došlo k tomu několika sňatky. Páni ze Šumvaldu i jejich dědicové Zvolští a Miličínští byli katolíci a manskými svazky spojeni s Olomouckým biskupstvím. Rody daly v této pohnuté době tři biskupy: Pavla z Miličina, Konráda a Bohuslava ze Zvole. Z doby husitské zůstala v Šumvaldě rozbořená tvrz, v roce 1464 byla nazývána jen tvrzištěm, locus municiosus. Toto zboží dědil roku 1437 po ve válce zemřelém Janu ze Šumvaldu **Markvart ze Zvole**. Proti tomu se ozval ještě jeden člen šumvaldského rodu jménem Viktorin a podle zápisů v zemských deskách ne marně. Zachránil ještě něco v Šumvaldě, Měrotíně a v Lipínách, ale pak o šumvaldských není ani zmínka.

Markvartův bratr **Petr ze Zvole** měl za manželku **Annu ze Šumvaldu** a za dob husitských válek seděl na zvolské tvrzi. Z jeho synů vynikli jako protihusitští bojovníci **Jan st. ze Zvole**, obhájce Kroměříže (+ 1472) a **Hynek ze Zvole** (+ 1486). Protože neměl Markvart dědice, dědili Petrovi synové Hynek a Zbyněk. Když se Hynek odstěhoval na hrad Kolštýn za Šumperkem, **postoupil šumvaldské zboží**, ves s dvorem, tvrzištěm, kostelní podací v Šumvaldě, pak zboží v Lipínách, Plynkoutě, Hřbinci, hamry v Oskavě a krčmu ve Stančíně s horami, kde se železné rudy kopou bratru **Zbyňkovi ze Zvole**. Za manželku měl Hynek **Hedviku z Miličina** (sestru Oldřicha a Beneše z Miličina).

Rodina pánů z Miličina se vzmohla v době, kdy její příslušník **Pavel z Miličina**, původně kanovník olomouckého kostela, se stal roku 1435 olomouckým biskupem. Zboží šumvaldské získala v druhé polovině 15. století. Skládalo se ze vsí Šumvaldu, Lazců, Sokolomě, Břevence, Plinkoutu, Stránky (část Moravské Libiny) a Mirotínka, ale nemělo ještě pevného trvalého rozsahu. Vsi přibývalo a ubývalo a nebývaly v jedné ruce, neboť byla rodina početná a dělvala se o tento svůj statek. Časem získala i jiné vsi v okolí – Střítež, části Klopiny, Veleboře, Hradce, Džbánova (Bylo to bývalé panství střítežské).

Podíváme-li se na mapu, vidíme, že se panství pánů z Miličina rozkládalo kolem vsí Šumvaldu na všechny strany, takže Šumvald tvořil jakési středisko jejich majetku. V soudních zápisech při sporech v rodině Miličínských i s jejich sousedy poznáváme podrobně jména usedlíků v jednotlivých miličínských vesnicích a máme možnost poznat obyvatelstvo i podle národností. **Z hojných zmínek o jejich usedlých vidíme, že to bylo až do počátku 17. století téměř ryze české panství.** Ze všech miličínských vsí **zůstaly stále českými jen Šumvald a Lazce**, kdežto vesnice Horní Sukolom, Plinkout, Břevenec, Mirotínek, Mor. Libina a Ruda byly později poněmčeny.

Miličínové měli ve znaku pokosem dělený štít shora žlutý, dole černý podle obrazu na původních knihách biskupa

Pavla (dle Heraldiky II 174). Pečeť Viléma Mládence z Miličina a na Šumvaldě štít pokosem dělený s dvěma roztaženými křídly, totéž bylo vyobrazeno na pomníku Ludmily z Miličina 27. 6. 1591 v Holešově.

1435-1450
**Erb Pavla z Miličina
olomouckého biskupa**

Členové rodiny měli také příjmení Mládenec a psali se Mládenecové z Miličina. Ze všech vynikl zejména **Vilém Mládenec z Miličina**. K svému panství získal také část vsi Ruda, v níž se dolovalo na železnou, zlatou a stříbrnou rudu.¹⁾ **Dolování bylo hlavní příčinou úpadku** panství Miličínských, kteří byli nuceni po částech panství odprodávat.

Rodina Miličínských po velkém rozmachu v 15. sto-

letí upadala, odprodávala po částech své zboží, až konečně zmizelo celé v cizích rukou sousedních pánů úsovských, kteří je pak přičleňovali k svému panství a hradu Úsov. Roku 1517 vkládá a wpisuje do zemských desek Vilém Mládenec z Miličina a na Šumvaldě Jiříkovi z Vlašimě, co měl ve vsích Stříteži. Klopíně, Džbánově, Veleboři a Hradci. 2) Úpadek pokračoval dále. Tak roku 1536 byl nucen Vilém Mládenec zemským soudem předat svůj majetek v Šumvaldě, Rudě, Libině a Mirotínku 3).

Roku 1535 prodala Kryštofovi z Boskovic a na Třebové paní Lidmila z Miličina svůj majetek v Šumvaldě, Břevenci, Mirotínku a Plinkoutě. Roku 1548 prodal Oldřich Mládenec panu Jetřichovi Černožorskému z Boskovic svůj podíl – část Plinkoutu, hamr na řece Oskavě s horami železnými, díly v Lazcích a v Libině na Stránci. Poslední jmění prodala vdova po Oldřichovi Mládenci z Miličina roku 1569 (šumvaldské rybníky a část Sukolomi) Albrechtu Černožorskému z Boskovic. Jan Štolbaský z Doloplat a Lidmila z Miličina prodali dvůr v Šumvaldě s polovinou kostelního podací a ves Novou. Tím celý původní majetek Miličínských připadl k Úsovu.

Z prodejních listin (roku 1535) a úsovských robotních záznamů, napsaných před rokem 1620, poznáváme, že byl Šumvald rozdělen v jediném rodě Miličínských na dvě vrchnostenské strany: na větší tzv. „Paní stranu“, stranu paní Lidmily z Miličina a na „Panskou stranu.“ V pondělí na sv. Ludvíka krále roku **1533 dala paní Lidmila z Miličina svým poddaným „Obdarování“** – výsadní listinu, kterou vyměřuje jejich robotní povinnosti a dává jim právo odúmrtí, tj. aby mohli svobodně nakládat s dědictvím svých usedlostí. Z listiny se dovídáme, že její díl v Šumvaldě (tzv. „Paní strana“), dolní konec po pravém břehu potoka, byl oproti ostatním ve značné výhodě, protože jeho robotní povinnosti byly stanoveny na snesitelnou míru. Obdarování paní Lidmily z Miličina uchránilo do budoucna aspoň část poddaných od nejtěžší roboty.

Znak pánů z Miličina

Počasí v lednu 2007

Počasí v lednu se po mnoha stránkách vymykalo normálu. **První tři týdny bylo velmi teplo** a průměrné teploty se pohybovaly 3 až 12°C nad normálem (N=-2,1°C). Zbytek měsíce byl chladnější, měl několik dnů s mrazem, některé byly ledové, ale v průměru byl ještě 2°C nad normálem.

Průměrná lednová teploty 3,6°C

byla 5,7°C nad normálem, **maximum** bylo naměřeno 18. ledna, na **minimum** -7,3°C poklesla teplota 26. ledna. **Nejteplejším dnem** s průměrem 9,9°C byl 13. leden, **nejchladnějším** 26. leden s průměrnou teplotou -6°C. **Leden 2007 byl nejteplejším lednem od roku 1961** před ledny: 1983 (2,7°C), 1975 a 1994 (2,4°C). Nejchladnější ledny byly v letech 1985 (-10°C), 1963 (-8,9°C), 1987 (-7,5°C) a 1964 (6,9°C). Leden měl 9 dnů s mrazem, z toho 3 ledové.

17. až 19. ledna 2007 **postihla celou Evropu největší bouře** za posledních 25 let – byl to **orkán Kyrill**. Silná vichřice sužovala republiku, postihla leteckou, železniční i sil-

niční dopravu a způsobila problémy v zásobování elektrinou a způsobila státnímu podniku „Lesy ČR“ největší kalamitu v historii firmy. Tak silný vítr vzniká, když je nad dvěma částmi Evropy velký rozdíl tlaků. Severní drahou přicházela tlaková níže, na jižní straně Evropy byl vysoký tlak. Orkán pustošil Evropu několik dní. Orkán dosahoval v některých oblastech až 216 km v hodině. Zdevastoval národní parky v Krkonoších a na Šumavě. Při průběhu na Moravě se rychlost mírně snižovala. Nejvíce postihl orkán Jeseníky a Beskydy.

U nás v Šumvaldě došlo k výpadku elektrického proudu asi v 20,30 hod., který trval až do rána a v některých částech obce i o několik hodin déle. Stravovna v JZD nevařila. Při vichřici přišla bouřka s deštěm i kroupami. V naší obci polámala vichřice některé větve stromů, na kostele odvála část krytiny a způsobila i jiné menší škody.

Srážky 52 mm spadly v 21 dnech, jako déšť v 21 dnech, 6 dnů sněžilo, jednou padaly kroupy. **Největší denní srážky** 16,6 mm spadly při vichřici s bouřkou 18. ledna. V lednu bylo 12 dnů zamračených a 19 oblačných, 11 s mlhou. Větry vanuly převážně ze západních směrů (28 krát).

Miloslav Makas

Šumvalská hanáčkěna

bakôle = boule
bichle = kniha
ciknlé lest = poznamenaná karta
côcat = sát
côkat sebô = trhat sebou
čamčet = žvýkat, mlaskat
d'ôra = otvor
frflucht = nadávka (něco jako sakra)
fósáč = zarostlý, neoholený muž
ganýr = lem
granec = hrana – okraj kamen
gdê = kdy / gde = kde
hrôbé = velký
hulkê = tyčky
hajcovat = přespříliš topit
chrstoň = liják
jazéček = jitrocel kopinatý
klôčka = klika u dveří
koméda = předstíraná hraná událost
kôdlet = tahat za vlasy
krígl = sklenice na pivo
líbrsbrift = zamilovaný dopis
lédrovat = mazat, potírat
lóc = punt, rozparek u kalhot
landavr = druh kočáru
laksírka = průjem

marôše = moruše
machr = šikovný, dovedný muž
mišek = pytlík
nabóchat se = najíst se do sytosti
náčení = kuchyňské nádoby
orláb = vojenská dovolená
pišišvor = maličký, zakrnělý
póz = pavéza na žebříňák
pôcovat = čistit
pôcê = vepřovice (cihly z hlíny)
punštok = zmatkař
pašek = vykastrovaný kanec, špinavec
rýbrzle = rybíz pižlat = řezat tupým nožem, pilkou
roba = žena
rédiat = řídit
raubírna = úmorná práce
rajtkê = jezdecké kalhoty
rajz = cesta, výlet
rajzovat = chodit, jezdit na výlet
robizna = statná žena
ryska = zářez
sklinka = sklenice
sopel = sliz z nosu
sesle = židle
spirat se = hádat se

sêrovina = studené, sychravé počasí
špidlak = hrot, trn, ostn
štych = šev
švígrfôtr = tchán
ščôdlat = viklat
šifrstán = břidlice
stolêce = židle
spiš, spiše = dřív, dříve
štanrle = oslava narozenin
štangle = kovová dutá tyč, také salám
šlem = slizovitá, pěnivá látka
šizuňk = podvodník
šnótrovat = ploužit se, loudat se
štáci = stanoviště, nádraží
šupně = kolna
talamák = natvrdlý, přihlouplý
tlamka = hledík (květina)
věchtrovna = strážný domek
voblêza = úlisný, podbíživý člověk
štivlete = návleky na nohy
voplatek = oplatka, keks
vazoň = silný muž – vazba
včêl = teď, nyní
věcajchnovat se = předvést se
zôft = šťáva z masa při pečení
zašantročet = ztratit

Paměti Josefa Šenka (narozeneho 22. 5. 1921)pokračování z minulého čísla ŠN

OMLUVA: V minulém čísle ŠN se ve článku pana Šenka stala chyba. Místo slova kainid nám slovník v počítači zadal kianid což má úplně jiný význam, omlouváme se čtenářům. Redakce ŠN

U mláčení bylo potřebou nejmén 20 lidí, proto si sousedé vypomáhali pracovními silami. Mláčení, to byla velká událost, byly velké přípravy. V chlebové peci se pekly vdolky,

malé i velké na rozkrajování, koblihy, chleba, zabíjela se drůbež, nakupovala se zásoba masa, piva, kořalky, šťávy. U nás se například mlátilo 3 dny. Obilí se nosilo na sýpky, slá-

ma se vozila a vydávala nad chlévy, když se vymlátilo z jednoho přístodůlku, dávala se do stodoly. Na plevy byla zvlášť šopa, stejně i na ohrabky. Část žita se nechala na mláčení cepy na výrobu povřísel. To byla práce hned po skončení všech polních prací. Na setí obilí už byly secí stroje, ale na menších plochách se ještě někdy zasel ručně.

Výnosy obilí byly ovlivňovány setím v agrotechnických lhůtách. Žito se selo už po 10. září, pšenice od 20. září do 10. října, ječmen byl nejlepší zasetý v březnu, též jarní pšenice vyžadovala rané setí. Se setím na jaře se spěchalo, aby se cukrovka zaslala dokud je ještě zimní vlhka potřebná k úplnému vzejití cukrovky. Selo se přírodní osivo cukrovky, z jednoho semene vyrostly 2 i 3 i 4 rostlinky. Proto se každý snažil co nejdřív řepu vyjednotit, aby rostliny v chomáčcích nezeslábly. Semeno cukrovky nám přiděloval cukrovar, množil ho na svých statcích. Byly 3 odrůdy cukrovky: Dobrovická A,N,C. A byla nejvýnosnější, N dávala nižší výnosy, C nejmenší výnosy, ale nejvyšší obsah cukru, protože cukrovary měly monopol na pěstování semene, samozřejmě nám dávaly semeno C, pro cukrovary nejvýhodnější. Sela se též menší plocha krmné řepy. Brambory se sázely za pluhem, po vybudování lihovaru 1929 sázely se větší plochy průmyslových brambor, začaly se vyrábět důlkovače. Plečkování a ohrnování brambor se dělo jednořádkovou koňskou plečkou. Řepa se plečkovala ruční plečkou, až 1930 se objevily třířádkové koňské plečky. Sotva se stačila vyjednotit cukrovka, už se musela uséct vojteška, ta po zavazení se

dávala na rohatiny, kde dosychala nejméně týden, než se mohla odvézt. Okolo 10. června začala senoseč, ta vyžadovala též mnoho ruční práce, mezitím už zase bylo nutno provést okopávku řepy, což mnohdy dalo více práce než jednocení, během sušení vojtešky a luk se zmohl plevel v cukrovce, též brambory se musely před ohrnutím prokopat, bylo pilno neboť už po 10. červenci začínaly žně, první se seklo žito, to se sklízelo ve voskové zralosti, pšenice v plné (tvrdé) zralosti, ovšem přezrálá pšenice některá odrůda byla náchylná k vydrolení při sklizni. Ječmen musel být zžáčkovaný, v tvrdé zralosti, u ječmene záleželo na štěstí, aby v pokládech uschl plevel, popřípadě zbytky podsevu jetele nebo vojtešky a aby při tom nezapršelo, aby se nezhoršila sladařská kvalita. Žně a následné mláčení obilí, to bylo velké vydání v hospodářství, tržba za plodiny rostlinné výroby ještě nebyla, proto aby se získaly nějaké peníze, musely se otrhat ranější hrušky, ranná jablka, ceny tohoto ovoce byly sice nízké, okolo 1,- Kč, ale z jednoho stromu se natrhlo i několik metrů. Byly tehdy v sadech stoleté stromy vysokokmeny, na které jsme měli žebříky až 38 příček, trhání vyžadovalo odvahu i zručnost. Je škoda, že vymizely všechny staré odrůdy hrušek, jablek, slív, švesteček i karlátek, jimiž jsme se my děti, ale i dospělí živili po celou dobu od žni do zimy. Nejdříve dozrávaly hrušky Pšeničky, měly název, protože dozrávaly zároveň s pšenicí, hned za nimi zrály Jandůvky, medůvky, fiky, ze švestek byly zralé první Aničky (zralé byly na svatou Annu 26. července), za nimi slívy větší než Aničky krásně žluté a sladké, malé modré švestečky, výborné do koblih, na velké vdolky a na placany (plůce), později dozrávaly karlátky a špendlíky (durance). Z hrušek ve žních ještě dozrávaly Hernberny, potom Kauberny, Luisy, Boskova láhvice, Babyty – za syrova byly dávivé, ale výborné byly usušené. Ranné hrušky brzy přezrály, proto se sušily. Dříve se celkem ovoce hodně sušilo, k tomu byly vystavěny zvlášť sušárny, kde se intenzivně topilo v kachlových kamnech, na dřevěných lískách se sušilo ve velkém, hrušky, jablka (štěpány), karlátky, ořechy, šípky i

léčivé byliny. Pamatuji 3 sušárny: na Rychtě, u Balcárku a u nás. Balcárkova ještě stojí naše též, ale v desolátním stavu. Sušilo se celé dědině. Ještě já jsem likvidoval sušící zařízení. Za mého dětství si nepamatuji, že by se ovoce zavařovalo, nebo uskladňovalo na zimu, jenom se sušilo. Sušené hrušky se nadívaly do buchet, vařila se hrušková omáčka, sušené ovoce nám nahrazovalo cukrovinky. Byl takový zvyk, že uvařili hruškovou mládeni, kterého odmítla nevěsta, která se vdávala za jiného. V kotli se točilo míšákem nepřetržitě celý den a celou noc, přitom se i hrálo a tančilo, pro nás mladé to byla příležitost k zábavě, zvláště za Reichu, za války, kdy taneční zábavy byly zakázané.

Po sklizni obilí následovalo hned sušení otavy, to je druhá seč luk, byla to značná pracovní zátěž, když se ještě mlátilo a dva až tři pracovníci museli chodit denně oplácet sousedskou výpomoc k velké mlátičce. V roce 1929 koupil otec mlátičku osmadvacítku, výkonný stroj, která už měla výfuk plev a ohrabky šly do slámy, bylo potřeba méně lidí, odpadlo svážení do stodoly, vozilo se z pole přímo k mlátičce. Vymlátili jsme i našim pomocníkům a to přednostně, aby mohli bezstarostně nám pomáhat při našem mláčení, to se protáhlo na celý týden, při zhoršení počasí i déle. Před první světovou válkou nebyla ještě zavedená elektrika, mlátilo se většinou cepy přes celou zimu. Zámožnější sedláci měli už malé mlátičky, poháněné žentourem. Před stodolou bylo kruhové prostranství, uprostřed bylo zabudované soukolí opatřené dlouhým ráhnem, do kterého byl zapřažen kůň, který chodil dokola poháněný kočím, točil soukolím, od něhož se v zemi točila osa, která ve stodole točila dalším soukolím s řemenicí, od níž řemenem byla poháněná mlátička, do té se nastrkávalo ze zadu, dočišťovalo se obilí fukarem. To bylo i na našem gruntě, zbytek zařízení ještě existuje. Mláčení žentourem používali ještě ve čtyřicátém roce na gruntě u Stuchlých č. 53. Před zavedením elektriny velké mlátičky se poháněly parními kotli. Brambory se vybíraly „za pluhem“ pomocí motyky ručně, po výstavbě družstevního lihovaru se sázely větší plochy brambor, kupovaly se vyorávače brambor tak zvané „čerty“, vždy několik sousedů společně. Naši koupili společně se sousedem Pírklem, dnes u Pospíšilů a s Kyselými dnes u Krestýnů. Při sklizni si též vypomáhali, neboť bylo potřeba nejlépe 10 lidí, sbíralo se ve dvojicích, k tomu též bylo potřeba 5 vozů. Jedlé a krmné brambory se skládaly do sklepa, průmyslové se vozily do lihovaru, kde se vidlemi musely vyházet do krechtů. Cena byla podle obsahu škrobu. Lihovar pracoval až do jara, denně nebo obden jsme jezdili pro horké výpalky, kterými se polévala kravám píce, velice jim to chutnalo. Do lihovaru jsme též dodávali menší množství cukrovky na výrobu lihu. Později k lihovaru byla vybudována sušárna bramborových vloček. Protože na výstavbě lihovaru měli zájem a podíleli se i zemědělci z Horní Sukolomi, Lazců a Troubelic, kvůli nim se vybuvoval dál od dědiny. Sukolomští se záhy odtrhli a vystavěli si svůj lihovar, kvůli nim jsme měli lihovar zbytečně daleko.

Cukrovka se sklízela vyoráním, sházením na hromádky a okrajovala se nožem nebo srpem. Koncem třicátých let se zaváděla sklizeň cukrovky takzvaným „Pomritzkým“ způsobem: cukrovka se v zemi ořezala (ošupovala), skrajky se odhazovaly na hrázku, potom se řepa vyorala, vyvláčila a posbírala na hromádky. Částečně se tímto způsobem sklizeň usnadnila i uspíšila. Cukrovka se vozila do cukrovaru v Uničově, přitom se ztratilo mnoho času čekáním ve frontě, než jsme se dostali na řadu na skládání. Fronta povozů stála až u

křižovatky od Loučky, z druhé strany fronta na silnici od Medlova a od Brníčka, Želechovic, za den se stačila odvézt jedna fůra cukrovky. Ze strany cukrovaru to byla špatná organizace, bezohledné chování vůči zemědělcům. Musím přiznat, že po zabrání Sudet, Němci se zavedla lepší organizace odvozu, určili dny určitých dědin z jedné strany, zavedli skládání i vodou, takže odpadlo zbytečné čekání a dohady u brány, kdo z které strany je na řadě. My jsme měli akcie i v Litovelském cukrovaru, kde jsme dodávali určitý kontingent cukrovky. V Šumvaldě nás bylo 8 akcionářů, vyjížděli jsme už v noci v jednu hodinu, než se sedláci okolo Litovle vzpamatovali, byli jsme před nimi. Ti se nám obdivovali, neboť jsme měli fůry až 35 q, čtyřcoulové dobré vozy, kdežto Hanáci vozili fůry po dvaceti centech, lehké vozy a většinou lehké koně. Dodávka do Litovle byla velice výhodná, za 1 q cukrovky jsme dostali 14 Kč a 8 Kč za dovoz, v Uničově jenom 12 Kč, za dovoz jenom asi 2 Kč. Řízky z Litovle byly suché, kdežto z Uničova z řízků z fůry tekla voda cestou proudem, z řepy se dávalo 60 % řízků v obou cukrovaroch, v Uničově nás tím šidili, cukrovar patřil německým židům, Litovelský byl akciový zemědělců. Mokrý řízek zhoršovaly kyseliny siláže, při kvašení se tvořila kyselina octová, pro dobytek spíše škodlivá. Řízky se silážovaly vrstvy se krajkami, čím více byly skrajky s natí zavádle, tím byla siláž hodnotnější, převládala kyselina mléčná nad kyselinou octovou, což ovlivňovalo dojivost a kvalitu mléka. Cukrovka zajišťovala krmivovou základnu 7 měsíců v roce, od října do dubna. Dobrý hospodář se snažil, aby mohl siláž přikrmovat i k zelenému krmivu v létě v menších dávkách, výrazně se tím zvyšovala dojivost, vím to z vlastní zkušenosti. V dnešní době řepné skrajky s natí se neskлизí, zůstanou na poli na zoraní, nesilážují se ani řízky, údajně pro obsah škodlivých látek, které by byly v mléce a mase. Ale cukr vyrobený z této suroviny a líc vyráběný z melasy, ten lidé konzumovat mohou.

Po sklizni cukrovky a krmné řepy následovalo vyvezení a rozházení hnoje, to byly poslední práce na poli pro manuální pracovníky, nastala nejtěžší práce pro koně, do zimy se musela provést hluboká orba všech pozemků na jaro. Ihned se přikročilo ke mlácení žita cepy. Mlátilo se buďto ve dvou lidech, nebo ve čtyřech, v pěti i v šesti. Na pohled snadná práce vyžadovala zručnost a praxi, úder cepem musely být pravidelně střídavé, aby se cepy nesrazily. K udržení pravidelného tempa úderů cepem byly verše. Když mlátili 3 lidé, říkali si polohlasně: Raz, dva, tři, jsme bratři. Ve čtyřech: Snop na patře, shod' ho bratře. V pěti: Půl páté paty, půl páté paty. V šesti: Čert sedí na patře, shod' ho dolů bratře. Vymláčená sláma se vytřela, srovnala do otepí, zrní se vyčistilo fukarem. Ze slámy se v zimě vázaly povřísla. Rovnaly se do svazku po šedesáti, byly to kopy. Na 1 ha bylo potřebí průměrně 20 kop povřísel, my jsme například měli 12 ha obilovin, z toho 2 ½ ha žita, které se vázalo do žita, ale dokud jsme neměli mlátičku svou, vázalo se též do povřísel, protože se do nich vázala sláma u mlátičky, muselo se udělat asi 12.000 povřísel. Dělal se ve chlěvě, v teple. Když tato práce byla hotová, následovalo zpracování dříví. U nás se kupovalo 20 m dříví. Otec s čeledínem jezdili celou zimu do lesa pro dříví. Když dovezli nám, vozili dědovi a všem, co u nás pomáhali

v sezónních pracích, bylo to okolo 60 m. Na fůru se kladlo 3 m. Jezdilo se na Bedřichov na „Dlouhou vodu“, na „Rombrück“, Honkštejn, na Rabštýn, k Riegrově, tak se tehdy jmenovaly jednotlivé polesí. Jedna cesta tam trvala 3 hodiny, jezdilo se brzy ráno, přijelo se často až večer, v lese bylo často přes 1 m sněhu. Fůra na saních se často převrhla do sněhu, nebezpečné bylo i sjíždění náhlých kopců. Sníh se tehdy neodhruchoval ani na silnicích, musel se ujezdit, nákladní auta ani traktory neexistovaly, na neuježděných cestách v lese jedna strana saní se propadla do sněhu a fůra se převrhla, stalo se to i mně dvakrát, jednou dokonce vedle cesty ze svahu hluboko dolů, štěpiny jsme s námahou dolovali ze sněhu a vynášeli nahoru na cestu. K jaru často u nás už na silnici byl sníh roztátý, takže pod

Horkou jsme museli přeložit dřevo ze saní na vůz. Za války jsme si dřevo museli v lese kácet sami, mladší dřevorubci byli narukováni. V roce 1941-1942 zima, dobře si pamatuji, že 6. prosince nastaly velké mrazy, vím že jsme nestačili provést hlubokou orbu na zimu, napadlo mnoho sněhu, celou zimu byly abnormálně vysoké mrazy, pomrzlo mnoho stromů, všechny ořechy, začalo tát teprve 20. dubna, začalo se set teprve v květnu, to se napřed muselo naorat. Tenkrát byly velké závěje, povinně jsme museli prohazovat závěje (po našem zámětu), největší byly u lihovaru, na Horkové silnici a Loučské, na Troubelice a Plínkout. Na jižní straně dědiny měli sedláci zaváté sady, stodoly rovno se střechou, museli si proházet průjezd na pole, na poli se selo a závěje až začátkem června.

Na krutou zimu také doplatili Němci u Stalingradu, vojáci neměli dostatek teplého oblečení, urychleně dělali sbírky svetrů, kožichů a jiného teplého oblečení pro vojáky na frontě v Rusku. Tu zimu jsme si dělali dřevo v lese. Hajný nám vykázal buky pod Rabštýnskou skálou, byly to stromy hrozně staré, silné tak, že jsme na ně neměli pily dosti dlouhé, takže jsme museli zaprosit tamní dřevaře, Němce, už starší, kteří ještě nebyli narukováni, aby nám jich skáceli. I na pořezání kmene na délku jednoho metru nám půjčili jejich pilu. Bylo tam 120 cm sněhu, na každý řez jsme si museli lopatou vyházet zákop, kmen byl zabořený ve sněhu. Klínama a palicí jsme pracně rozbíjeli na menší štěpiny, potom zase koněm stahovali k cestě, kůň se zabořoval po břicho do sněhu, najednou se zabořil tak, že zůstal trčet na břichu a nemohl pokročit. Lopatami jsme ho museli odházet, byla pod ním zavátá prohlubenina. Byly to ohromné stromy, z těch dvou buků jsme nadělali 30 m dříví, tepla vydalo jak černé uhlí, jen řezání a štípání bylo obtížné. Štěpiny se řezaly na špalvy ručně, cirkulárku si otec pořídil v roce 1930, poštípané dřevo se rovnalo do kukel, aby na vzduchu vyschlo, potom se během léta narovnávalo do dřevárny. Uhlí se tehdy nekupovalo, topilo se většinou dřevem. Mnoho času také zabralo odírání peří, chovalo se všude hejno hus. Denně se chystala píce pro dobytek, siláž se míchala s plevami a ohrábkami, krouhala se do toho krmná řepa, v pondělí se pralo, pračky nebyly, pralo se v trokách, hospodyň s děvečkami v zimě v chlěvě, máchalo se v potoce. V hospodářství byla práce celou zimu. Hospodář s čeledínem vozili už zmíněné dřevo, opravovalo se zemědělské nářadí, vozy, stroje, pluh, brány, opotřebované věci se nosily na opravu ke kovářovi, k zámečníkovi, postroje, chomouty k sedlářovi, dočišťovalo se obilí na prodej, čistilo a mořilo se osivo ječmene a ovsa na jarní setí, vyvážel se hnůj na nejbližší pozemky, kde se skládal na hromady, na jaře se rozvezl na hromádky, rozházel a zaoral. Z cukrovaru se vozila šáma,

rozházela na pole, též přiděl melasy se musel odebrat z cukrováru. Denně, nebo obden se jezdilo do lihovaru pro výpalky, zkrátka ani v zimě se v hospodářství nesmělo zahálet, plně platilo úsloví: jaro se zeptá, cos dělal v zimě.

Pokračování v příštím čísle ŠN.

Ze střeleckého sportu

Regionální přebor Olomouckého kraje v Šumvaldě 27. ledna 2007

Český střelecký svaz a Hanácký svaz technických sportů v Šumvaldě uspořádaly v hale ZŠ Šumvald regionální přebor ve střelbě ze vzduchových zbraní. Přes špatné počasí se ho zúčastnilo 76 střelců z Olomouce, Přerova, Horního Benešova, Šumperku, Uničova, Břidličné, Bruntálu, Rožnova, Hanušovic, Uherského Ostrohu a Šumvaldu.

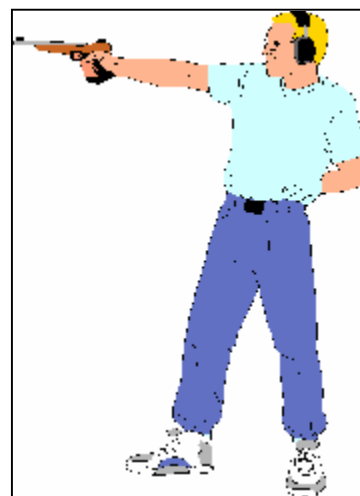
Ve střelbě ze vzduchové pistole 60 ran v kategorii mužů zvítězil **Pavel Berka** s 567 body, v kategorii žen VzPi 40 ran získala stříbrnou medaili **Jarmila Ševčíková** za 345 bodů. V kategorii dorostu ze vzduchové pušky stoje se na 6. místo zařadil **Roman Hejný** s nástřelem 324 body. V kategorii leže do 12 let nastřílel **David Richter** 249 bodů a umístil se na 5. místě. Na 6. místě dosáhl nováček **Tomáš Chudý** pěkný výsledek 244 bodů. V kategorii do 14 let leže získal bronzovou medaili výkonem 290 bodů **Tomáš Hejný** a na 7. a 9. místo se zařadili **Michal Blumtritt** (280 bodů) a **Daniel Hejný** (278 bodů).

Za dobře připravenou soutěž je třeba poděkovat pořadajícím a za příspěví na ceny sponzorům: Obecnímu úřadu, Oneš ZP Šumvald, Bohumilu Richterovi a Pavlu Berkovi.

Tomáš Bartoněk v Kempten na Bundes lize v Německu 27. ledna 2007

Tomáš hostoval za klub ze Schweinfurtu v německé střelecké lize v Kempten a oba závody vyhrál. V prvním závodě ve střelbě ze vzduchové pušky 40 ran získal **1. místo** výkonem 393 body a v druhém závodě vystřílel **1. místo** nástřelem 390 bodů. Protože tento závod byl posledním kolem německé ligy, získal klub ze Schweinfurtu v celkovém pořadí z dvanácti klubů výborné **4. místo**. Informace o jeho dalších závodech v lednu Tomáš nemohl dát, protože je na lyžích na Šumavě. O nich se dozvíte v dalším čísle Šumvaldských novin.

Miloslav Makas

Lyžování InfoČesko.cz

Lyžařské areály, běžecké tratě, lyžařské a snowboardové školy, ski servisy, půjčovny, ubytování, zábavné atrakce, akce a aktuality.

Denní zpravodajství, aktuální informace z lyžařských areálů

www.infocesko.cz

nebo si nechejte poslat počasí přímo na mobil
(cena jedné SMS 6 Kč)

...pošli SMS ve tvaru **pocasi**

...na **907 09 06**

Uváděné informace jsou: v provozu, úprava tratí, teplota, druh sněhu, výška sněhu, srážky, síla a směr větru, akce v areálu atd.

SOUTĚŽ o víkendové pobyty, skipasy a řadu dalších zajímavých cen

Každá vaše SMS bude zařazena do slosování. Soutěž probíhá do 28.2.2007. Slosování proběhne 1.3.2007. Počet zaslaných SMS není omezen. Všechny ceny, úplné znění pravidel a další informace najdete na <http://www.infocesko.cz>. Vylosování výherci budou kontaktováni telefonicky do čtrnácti dnů po slosování a uvedení na této internetové adrese.

InfoČesko
www.infocesko.cz

SMP Severomoravská
plynářská

RWE – energie českého lyžování

RWE Group

Šumvaldské noviny vydává Obecní úřad v Šumvaldě nákladem 300 výtisků. Vydávání povoleno pod. č. MK ČR E 12535.

Příspěvky odevzdávejte vždy nejpozději k 25. dni v měsíci na Obecní úřad v Šumvaldě.

Redakce ŠN, Obecní úřad, 783 85 Šumvald 17, www.sumvald.cz / e-mail: redakceSN@seznam.cz